

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Urząd
Zamówień
Publicznych

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Profesjonalizacja kadr w zamówieniach publicznych

Dostępność cyfrowa oraz dostępność wydarzeń online

Monika Szczygielska, sierpień 2021

Spis treści

Wykaz skrótów	3
1. Wprowadzenie	4
1.1. Podstawowe pojęcia	4
1.2. Zakres opracowania	4
2. Wymogi prawne i wytyczne w obszarze dostępności cyfrowej oraz dostępności wydarzeń organizowanych online	5
2.1. Akty prawne	5
2.2. Standardy i wytyczne	6
2.3. Wymogi prawne a dobre praktyki	9
3. Opis niezbędnych wymogów – jak można je sformułować w dokumentacji zamówienia i jak je weryfikować na etapie realizacji zamówienia publicznego	12
3.1. Dostępność cyfrowa stron internetowych i aplikacji mobilnych	12
3.1.1. Zgodność z WCAG	12
3.1.2. Pozaustawowe wymagania dostępności	14
3.1.3. Odbiór stron internetowych i aplikacji mobilnych	15
3.2. Usługi dostępnościowe	17
3.2.1. Napisy dla niesłyszących	17
3.2.2. Audiodeskrypcja	20
3.2.3. Tłumaczenie na język migowy	22
3.3. Dostępność informacji o zadaniach podmiotu publicznego	26
3.4. Dostępność transmisji online	28
3.5. Dostępność spotkań online	29
3.6. Przykłady zapisów w dokumentacji zamówienia w zakresie zapewnienia dostępności	30
3.6.1. Zapisy do opisu przedmiotu zamówienia	30
3.6.2. Zapisy dotyczące potencjału zawodowego wykonawcy	31
3.6.3. Zapisy do umowy w sprawie zamówienia publicznego	34
4. Bibliografia	36

Profesjonalizacja kadr w zamówieniach publicznych

Wykaz skrótów

- **AD** – audiodeskrypcja
- **ATAG** – ang. Authoring Tool Accessibility Guidelines, wytyczne dostępności dla twórców autorskich narzędzi internetowych
- **ILS UW** – Instytut Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego
- **ETR** – ang. easy-to-read text, tekst łatwy do czytania i rozumienia
- **FKBB** – Fundacja Kultury Bez Barrier
- **KRI** - Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 kwietnia 2012 r. w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych [Dz.U. 2012 poz. 526]
- **KRRIT** – Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji
- **PJM** – polski język migowy
- **SJM** – system językowo-migowy
- **SKOGN** – system komunikacji osób głuchoniewidomych
- **UAAG** – ang. User Agent Accessibility Guidelines, wytyczne dostępności programów dla użytkownika końcowego
- **UDC** – Ustawa o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych
- **UJM** – Ustawa o języku migowym i innych środkach komunikowania się
- **UZD** – Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami
- **W3C** – World Wide Web Consortium
- **WCAG** – ang. Web Content Accessibility Guidelines, wytyczne dostępności treści internetowych aktualnie w wersji WCAG 2.1.
- **Wytyczne UE** –w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020, Załącznik nr 2. Standardy dostępności dla polityki spójności 2014-2020 Wytyczne

1. Wprowadzenie

1.1. Podstawowe pojęcia

Opracowanie dotyczy dostępności cyfrowej oraz dostępność wydarzeń online w kontekście zamówień publicznych.

Dostępność cyfrowa obejmuje dostępność serwisów internetowych i aplikacji mobilnych, w tym umieszczanych w nich treści, dokumentów, multimediów, grafik.

Przez dostępne wydarzenia online rozumiemy: spotkania, webinaria, konferencje realizowane za pomocą internetowych komunikatorów i platform do pracy na odległość oraz transmisje internetowe z wydarzeń, które odbywają się stacjonarnie lub online.

Odbiorcami produktów i usług dostępnościowych są osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym m. in.

- osoby słabowidzące i niewidome,
- osoby słabosłyszące i niesłyszące,
- osoby głuchoniewidome,
- osoby z niepełnosprawnością ruchową,
- osoby z niepełnosprawnością intelektualną,
- osoby w spektrum autyzmu,
- seniorzy.

Korzystają one z różnych rozwiązań np. z technologii asystujących takich jak oprogramowania udźwiękawiające, powiększające, z zastosowaniem wysokiego kontrastu, napisów dla niesłyszących, audiodeskrypcji, tłumaczeń na język migowy, tekstów łatwych do rozumienia i czytania.

1.2. Zakres opracowania

Opracowanie wskazuje merytoryczne i organizacyjno-prawne aspekty zamawiania, realizacji i odbioru dostępnych produktów cyfrowych oraz usług realizowanych podczas wydarzeń online. Opracowanie nie dotyczy innych niż dostępność aspektów zamawianych produktów i usług.

Celem opracowania jest:

- przedstawienie analizy regulacji prawnych, które zapewniają dostępność zamówień publicznych,
- scharakteryzowanie standardów i wytycznych potrzebnych do opisu przedmiotu zamówienia,
- opisanie podstawowych klauzul umownych w celu zabezpieczenia interesów zamawiającego,

Profesjonalizacja kadr w zamówieniach publicznych

- wskazanie na sposób opisu i egzekwowania wykształcenia i/ lub doświadczenia wykonawcy,
- podanie przykładów narzędzi pomocnych przy odbiorze dostępnych produktów i usług.

Opracowanie nie dotyczy dostępności telewizji, platform vod, usług świadczonych przez sektor telekomunikacyjny czy bankowy oraz innych komercyjnych produktów i usług.

2. Wymogi prawne i wytyczne w obszarze dostępności cyfrowej oraz dostępności wydarzeń organizowanych online

2.1. Akty prawne

Kluczowe zagadnienia z zakresu dostępności cyfrowej, poruszone w tym opracowaniu są uregulowane w następujących aktach prawnych¹:

- Ustawa z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (Dz.U. 2019. 848), skrót: UDC;
- Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz.U. 2020. 1062), skrót: UZD;
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się (Dz.U. 2017.1824), skrót: UJM.

Analiza aktów prawnych pod kątem dostępności cyfrowej i dostępności wydarzeń pozwoli precyzyjnie określić, jakie działania są prawem wymagane, a które pozostają w sferze dobrych praktyk. Poniższe omówienie dotyczy wyłącznie tych przepisów UDC, UZD oraz UJM na temat zapewnienia dostępności cyfrowej i usług dostępnościowych, które mogą mieć zastosowanie przy zamawianiu produktów cyfrowych i organizacji wydarzeń online.

UDC

UDC określa wymagania dla podmiotów publicznych w zakresie dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych oraz ich elementów [Art. 5, Załącznik]. Dla każdej strony internetowej i aplikacji mobilnej wymaga aktualnej deklaracji dostępności [Art. 10].

Ustawa nie dotyczy m.in.:

- stron i aplikacji mobilnych nadawców telewizyjnych,
- treści archiwalnych opublikowanych przed 23 września 2019, które nie podlegały aktualizacji,
- dokumentów opublikowanych przed 23 września 2018, o ile nie są wykorzystywane do bieżących zadań,
- multimediów opublikowanych przed 23 września 2020,

¹ Stan prawny jest aktualny na dzień 30 lipca 2021.

Profesjonalizacja kadr w zamówieniach publicznych

- multimediiów nadawanych na żywo.

Ustawa nie zawiera i nie wskazuje specyfikacji tworzenia napisów rozszerzonych, audiodeskrypcji. Nie reguluje tłumaczeń na język migowy poza obowiązkiem umieszczenia informacji o dostępności do tłumacza języka migowego w deklaracji dostępności.

UZD

UZD określa minimalne wymagania dla podmiotów publicznych dotyczące dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej. W zakresie niniejszego opracowania kluczowe są wymagania: dostępności cyfrowej określonych w UDC [Art. 6.2], rozwiązań dla osób niesłyszących np. przez tłumacza online [Art. 6.3a], publikacji informacji o zadaniach podmiotu w PJM² i ETR³ [Art. 6.3c]. Ustawa nie zawiera i nie wskazuje specyfikacji usługi tłumacza online, ani ETR.

UJM

UJM zobowiązuje organy administracji publicznej do świadczenia usługi tłumacza języka migowego, w tym tłumacza online [Art. 3.5, Art.9, oraz Art. 11.2]. Ustawa nie zawiera i nie wskazuje specyfikacji usługi tłumacza online.

2.2. Standardy i wytyczne

Nie wszystkie zagadnienia związane z zapewnieniem dostępności są regulowane na poziomie aktów prawnych. Dla pełnego obrazu dokonano analizy zawartości najczęściej stosowanych standardów i wytycznych w zakresie dostępności cyfrowej i dostępności wydarzeń online.

Standard WCAG 2.1. AA⁴

Standard techniczny dostępności treści internetowych dla osób z niepełnosprawnościami opracowany przez World Wide Web Consortium (W3C). Standard zorganizowany wokół 4 zasad, uszczegółowionych przez 13 wytycznych dostępności:

- zasada postrzegalności – 4 wytyczne,
- zasada funkcjonalności – 5 wytycznych,
- zasada zrozumiałości – 3 wytyczne,
- zasada rzetelności – 1 wytyczna.

² Skrót PJM oznacza Polski Język Migowy

³ ETR to skrót pochodzący z języka angielskiego (easy-to-read text) i oznacza tekst łatwy do czytania i rozumienia.

⁴ [Strona internetowa World Wide Web Consortium \(W3C\) ze standardem WCAG 2.1](#) [dostęp: 30.07.2021]

Profesjonalizacja kadr w zamówieniach publicznych

Sposoby realizacji wytycznych opisane są za pomocą kryteriów. W Polsce obowiązuje 49 z 50 kryteriów na poziomie AA, z wyjątkiem obowiązku realizacji napisów na żywo w transmisji online. Kryteria te znajdują się w załączniku do UDC.

Standard na żadnym poziomie nie reguluje tłumaczeń na język migowy na żywo. Nie zawiera zaleceń w zakresie sposobu realizacji napisów dla niesłyszących ani audiodeskrypcji.

Wytyczne w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020, Załącznik nr 2 Standardy dostępności dla polityki spójności 2014-2020⁵

Standardy dotyczą takich obszarów jak: cyfryzacja, transport, architektura, edukacja, szkolenia, informacja i promocja. Do przestrzegania wytycznych są zobowiązane wszystkie instytucje, które realizują projekty z funduszy unijnych na latach 2014-2020. Dokument jest w trakcie aktualizacji.

W ramach standardów dostępności zostały zdefiniowane:

- **Standard cyfrowy**, który odwołuje się do wersji WCAG 2.0. z 2008 r.. Aktualnie obowiązuje wersja 2.1. opublikowana w 2018 r.. Wersja 2.1. zawiera wszystkie wytyczne i kryteria z WCAG 2.0. Jeśli strona internetowa jest zgodna z WCAG 2.1. jest również zgodna z WCAG 2.0. Dokument zawiera także podstawowe wytyczne dotyczące transkrypcji, napisów i audiodeskrypcji w multimediami oraz zalecenia dotyczące zakupu sprzętu. Nie zawiera wytycznych w zakresie dostępności oprogramowania do komunikacji online.
- **Standard szkoleniowy**, który opisuje wydarzenia stacjonarne (szkolenia, kursy, warsztaty, doradztwo). Zalecenia dotyczą planowania wsparcia, informowania o projekcie oraz realizacji szkolenia. Wytyczne uwzględniają wybrane potrzeby osób niewidomych, słabowidzących i głuchoniewidomych, głuchych i słabosłyszących, z niepełnosprawnością ruchową, intelektualną, z zaburzeniami lub chorobami psychicznymi, z trudnościami komunikacyjnymi. Dokument uwzględnia np. nagranie wideo, świadczenie usługi tłumaczenia na język migowy online, ale nie przewiduje realizacji szkoleń online.
- **Standard informacyjno-promocyjny**, w którym znajdują się informacje na temat dostępności wydarzeń w podziale na wydarzenia, z rejestracją i te, które jej nie wymagają. Wytyczne dotyczą także informacji pisanej, elektronicznej oraz kampanii medialnych.

Wytyczne te różnią się w szczegółach od UZD i UDC i są bardziej rygorystyczne. Przykładowo, dodatkowo wymagane jest, aby podczas wydarzenia były zapewnione:

⁵ [Wytyczne w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020](#) [dostęp: 30.07.2021]

Profesjonalizacja kadr w zamówieniach publicznych

- obsługa asystenta,
- pętla indukcyjna i usługa tłumacza polskiego języka migowego (lub ewentualnie usługa wideotłumacza),
- w materiałach informacyjnych informacje o dostępności budynku, w którym ma się odbyć wydarzenie, dojeździe, parkingu oraz co najmniej 2 kanały kontaktu z organizatorem,
- komunikacja z uczestnikami/uczestniczkami na co najmniej dwa sposoby,
- audiodeskrypcja do multimediiów (jeśli ma zastosowanie), transmisja online z napisami rozszerzonymi na żywo, dostępność prezentacji multimedialnych, dostępność materiałów z wydarzenia.

W kampaniach medialnych dodatkowo wymagane są:

- obowiązkowo audiodeskrypcja, co może oznaczać konieczność zastosowania audiodeskrypcji rozszerzonej,
- prosty język.

Wytyczne tworzenia napisów dla niesłyszących, FKBB⁶

Dokument został opracowany w 2012 r. i zaktualizowany w 2019 r. dla Fundacji Kultury Bez Barrier przez Izabelę Künstler i Urszulę Butkiewicz. Zalecenia dotyczą napisów dla niesłyszących realizowanych na potrzeby kina i telewizji (analogowej i cyfrowej). Zasady podzielone są ze względu na stopień znajomości języka polskiego u odbiorców. Część zaleceń dotyczy napisów dla osób uczących się języka polskiego, w tym dzieci.

Zalecenia nie uwzględniają specyfiki napisów na żywo i napisów realizowanych do internetu.

Wytyczne tworzenia audiodeskrypcji, FKBB⁷

Dokument został opracowany w 2012 r. dla Fundacji Kultury Bez Barrier przez Izabelę Künstler, Urszulę Butkiewicz i Roberta Więckowskiego. Wytyczne opisują ogólne zasady tworzenia tekstu audiodeskrypcji i specyfikę audiodeskrypcji utworów audiowizualnych, w tym zasady wyglądu skryptu. Zalecenia dotyczą filmów i materiałów audiowizualnych oraz dzieł plastycznych i innych elementów statycznych. Zasady ogólne mogą zostać wykorzystane podczas audiodeskrypcji na żywo. Zalecenia nie dotyczą technicznych aspektów nagrywania audiodeskrypcji.

Wytyczne realizacji PJM, ILS UW⁸

Dokument został opracowany w 2020 r. w Instytucie Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego przez Monikę Szczygielską i dr Aleksandrę Kalatę-Zawłocką. Wytyczne opisują

⁶ [Wytyczne tworzenia napisów dla niesłyszących, FKBB](#) [dostęp: 30.07.2021]

⁷ [Wytyczne tworzenia audiodeskrypcji, FKBB](#) [dostęp: 30.07.2021]

⁸ [Wytyczne realizacji PJM, ILS UW](#) [dostęp: 30.07.2021]

Profesjonalizacja kadr w zamówieniach publicznych

praktyczne aspekty realizacji tłumaczeń na polski język migowy w telewizji i streamingu w internecie przede wszystkim podczas konferencji na żywo. Zalecenia dotyczą głównie kwestii organizacyjno-technicznych takich jak: rozmiar tłumacza, rozmieszczenie tłumacza, ubiór, kolor tła. Mogą mieć zastosowanie do wybranych typów audycji audiowizualnych. Zalecenia nie dotyczą merytorycznych aspektów tłumaczenia na język migowy, ani szczegółowych kwalifikacji tłumaczy.

Stanowisko KRRIT w sprawie napisów⁹

Stanowisko KRRIT w sprawie jakości i sposobu realizacji napisów w utworach audiowizualnych dla niesłyszących KRRIT pochodzi z 2016 r.. Dokument jest już częściowo nieaktualny, w szczególności: stan prawny, statystyki, technologii i podejścia do napisów na żywo. Wytyczne ogólne dotyczą napisów dla niesłyszących opracowywanych do audycji telewizyjnych i pokrywają się w zaleceniach FKBB. Dokument nie opisuje standardów technicznych napisów.

Stanowisko KRRIT w sprawie AD¹⁰

Stanowisko KRRIT w sprawie sposobu realizacji i jakości audiodeskrypcji w utworach audiowizualnych pochodzi z 2015 r.. Dokument jest nieaktualny w zakresie stanu prawnego. Wytyczne ogólne na temat sposobu opracowywania tekstu audiodeskrypcji do audycji telewizyjnych pokrywają się w zaleceniach FKBB. Dodatkowo dokument zawiera podstawowe wytyczne na temat nagrywania i masteringu audiodeskrypcji. Dokument nie opisuje standardów technicznych audiodeskrypcji.

Stanowisko KRRIT w sprawie PJM¹¹

Stanowisko KRRIT w sprawie jakości i sposobu realizacji tłumaczenia na język migowy w utworach audiowizualnych z 2021 r.. Dokument zawiera: definicje, stan prawny i statystyki ilości tłumaczeń na język migowy w telewizji. Dokument podobnie jak zalecenia ILS UW zawiera organizacyjno-techniczne wytyczne dotyczące realizacji tłumaczeń na język migowy w telewizji. Zalecenia nie dotyczą merytorycznych aspektów tłumaczenia na język migowy, ani szczegółowych kwalifikacji tłumaczy.

2.3. Wymogi prawne a dobre praktyki

Jak już zostało wskazane powyżej, nie wszystkie wymagania w zakresie zapewnienia dostępności cyfrowej i dostępności wydarzeń online wynikają z przepisów prawa. Część z tych wymagań została

⁹[Stanowisko KRRIT w sprawie napisów](#) [dostęp: 30.07.2021]

¹⁰[Stanowisko KRRIT w sprawie AD](#) [dostęp: 30.07.2021]

¹¹[Stanowisko KRRIT w sprawie PJM](#) [dostęp: 30.07.2021]

Profesjonalizacja kadr w zamówieniach publicznych

określona na poziomie wytycznych i standardów, które mają zastosowanie np. w ramach realizacji projektów współfinansowanych ze środków unijnych.

Podsumowując: **UDC, UZD oraz UJM regulują:**

- dostępność cyfrową stron internetowych, aplikacji mobilnych, treści, w tym multimedialnych,
- dostępność informacji o zadaniach podmiotu publicznego,
- sposób komunikacji z osobami niesłyszącymi w wybranych typach instytucji publicznych, w tym w organach samorządu.

UDC, UZD oraz UJM nie reguluje dostępności wydarzeń stacjonarnych ani wydarzeń online.

Jeśli wydarzenie jest organizowane przez podmiot publiczny w siedzibie własnej (np. urząd, teatr, stadion, muzeum, biblioteka, szkoła) musi spełnić minimalne wymagania w zakresie dostępności: architektonicznej, informacyjno-komunikacyjnej i cyfrowej [Art. 6 UZD]. Powinno to oznaczać np. że każda osoba ze szczególnymi potrzebami będzie miała dostęp do informacji o wydarzeniu na dostępnej stronie internetowej oraz możliwość dostania się do każdego pomieszczenia, w tym np. do sali konferencyjnej, sali widowiskowej, kasy, toalety.

Zapewnienie dostępności siedziby podmiotu nie oznacza, że odbywające się w nim wydarzenia będzie dostępne, nawet jeśli spełni się obowiązki, które wynikają z UZD i UDC. W przypadku wydarzeń stacjonarnych dodatkowo należałoby podjąć działania, które nie wynikają z ww. ustaw m.in.:

- poinformować uczestników w dostępny sposób o sposobie dotarcia na miejsce wydarzenia,
- zapewnić usługi dostępnościowe podczas wydarzenia adekwatnie do potrzeb uczestników (np. pętla indukcyjna dla osób słabosłyszących, tłumaczenie na polski język migowy dla osób głuchych, napisy na żywo dla osób niesłyszących),
- zorganizować dostępną transmisję online z napisami i PJM,
- zapewnić materiały elektroniczne zgodne z WCAG dla osób niewidomych.

Obowiązek zapewniania dostępności stron internetowych i aplikacji mobilnych określony w

UDC nie obejmuje zapewniania dostępności transmisji na żywo, czyli np. konferencji online.

Wyjątek stanowią wydarzenia finansowane z funduszy unijnych. UDC oraz UZD **nie odnoszą się w ogóle do dostępności spotkań online.**

Innymi słowy ani UDC ani UZD nie regulują kompleksowo dostępności wydarzeń, tak jak ma to miejsce np. w przypadku dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych. Pewne

Profesjonalizacja kadr w zamówieniach publicznych

obowiązki, które mogą mieć zastosowanie przy zleceniu organizacji/organizacji wydarzeń stacjonarnych lub online wynikają z UDC lub UZD i dotyczą np.:

- dostępności architektonicznej siedziby podmiotu publicznego [Art. 6.1. UZD],
- wejścia na wydarzenie osób z psem asystującym [Art. 6.1d UZD],
- dostępności cyfrowej stron internetowych, aplikacji podmiotu publicznego, w tym multimediów, dokumentów [Art. 5 UDC], wykorzystywanych także na potrzeby publikacji informacji o wydarzeniu, rekrutacji czy nagrania z wydarzenia.

Zgodnie z UZD obowiązki w zakresie zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami zostały nałożone na podmioty publiczne zdefiniowane w art. 3 UZD oraz inne podmioty, które realizują zadania finansowane ze środków publicznych. W tym drugim przypadku zapewnianie dostępności dotyczy przedmiotu, którego wykonanie zostało zlecone na podstawie umowy zawartej z podmiotem publicznym.

Zgodnie z UDC obowiązki w zakresie zapewnienia dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych spoczywają na podmiotach publicznych zdefiniowanych w art. 2 tej ustawy, w tym niektórych organizacjach i podmiotach niepublicznych.

3. Opis niezbędnych wymogów – jak można je sformułować w dokumentacji zamówienia i jak je weryfikować na etapie realizacji zamówienia publicznego

3.1. Dostępność cyfrowa stron internetowych i aplikacji mobilnych

3.1.1. Zgodność z WCAG

Strona internetowa i aplikacja mobilna lub ich elementy – takie jak treści, dokumenty, multimedia – muszą być przygotowane zgodnie z WCAG 2.1. AA. Szczegółowe wymagania opisane są w polskim tłumaczeniu standardu WCAG, a skrócone w załączniku do UDC.

WCAG 2.1 opiera się na 4 zasadach:

- postrzegalność,
- funkcjonalność,
- zrozumiałość,
- solidność (w prawie polskim i UE określana jako kompatybilność).

Zasady WCAG 2.1. są podzielone na 13 wytycznych, którym przyporządkowane są wymagania („kryteria sukcesu”). Wymagania techniczne i funkcjonalne strony internetowej/aplikacji mobilnej określa się na poziomie „WCAG 2.1. AA zgodnie z załącznikiem do UDC”. Ten zapis ma znaczenie, ponieważ Polsce i UE obowiązuje 49 z 50 kryteriów WCAG 2.1. na poziomie AA.

Do aplikacji natywnych¹² stosuje 45 z obowiązujących w Polsce 49 kryteriów WCAG 2.1. na poziomie AA. Nie dotyczą lub w większości nie dotyczą ich kryteria: 1.4.13., 2.4.5., 2.4.7., 4.1.1.

Polskie, autoryzowane tłumaczenie WCAG znajduje się na stronie internetowej www.w3.org

Wyjaśnienia jak spełnić kryteria sukcesu i wskazówki do ich rozumienia przedstawione są w [Understanding Techniques for WCAG Success Criteria](#)

Wszelkie skróty i opracowania WCAG mogą mieć charakter jedynie informacyjny. Przykładowo na stronie gov.pl o dostępności cyfrowej umieszczony jest przedstawiony poniżej skrót WCAG, który

¹² Aplikacje natywne są tworzone dla konkretnego systemu we właściwym dla niego języku programowania, np.: iOS - Swift/Objective-C, Android - Java/Kotlin. Istnieją także: aplikacje mobilne PWA (Progressive Web Application), która w uproszczeniu jest rozwinięciem strony internetowej w technologii RWD (ang. Responsive Web Design) oraz aplikacje hybrydowe, które łączą cechy dwóch wymienionych. Standard WCAG stosuje się do aplikacji mobilnych: aplikacji mobilne PWA, aplikacji hybrydowych oraz częściowo do mobilnych aplikacji natywnych, dla komponentów typu WebView.

Profesjonalizacja kadr w zamówieniach publicznych

nie zastępuje pełnego tekstu standardu, co zastrzegają autorzy.¹³ Użycie formuły „między innymi” wskazuje na to, że opracowanie nie jest kompletne.

Zasada 1: Postrzegalność

Zasada ma na celu umożliwienie użytkownikom korzystania ze strony internetowej lub aplikacji za pomocą dostępnych dla nich zmysłów.

Można to osiągnąć między innymi przez:

- alternatywy tekstowe dla treści nietekstowych (np. opis alternatywny do zdjęć i grafik, z których skorzystają osoby niewidome),
- transkrypcje tekstowe materiałów audio i filmów,
- napisy i audiodeskrypcje do filmów,
- logiczną strukturę treści (nagłówki, listy),
- odpowiednie znaczniki dla każdej funkcji (formularzy i tabel danych), aby relacje między treścią były poprawnie zdefiniowane,
- wyróżnienia, które opierają się jedynie na kolorze,
- kolory tekstu, które są wyraźnie widoczne na kolorze tła,
- czytelność i widoczność treści i funkcji gdy rozmiar tekstu zostanie zwiększony o 200%,
- niepublikowanie obrazów tekstu,
- responsywność – automatyczne dostosowywanie się widoku do szerokości ekranu urządzenia użytkownika.

Zasada 2: Funkcjonalność

Zasada ma na celu umożliwić użytkownikom znajdowanie i używanie treści oraz funkcji, niezależnie od tego, jak nawigują (np. za pomocą samej klawiatury, samej myszy).

Można to osiągnąć między innymi przez:

- możliwość obsłużenia wszystkiego za pomocą samej klawiatury,
- opcję odtwarzania, wstrzymywania i zatrzymywania poruszających się treści,
- brak migających treści i możliwość wyłączania ruchomych elementów przez użytkownika,
- link pozwalający przeskoczyć szybko do treści („przejdź do treści”)
- zrozumiałe i pasujące do treści tytuły stron,
- zrozumiałe linki, których treść wyraźnie mówi dokąd prowadzą

¹³ [skrót WCAG](#)

Profesjonalizacja kadr w zamówieniach publicznych

- nagłówki, które jasno opisują treści i etykiety jasno opisujące co wpisać w dane pole formularza,
- dobrą widoczność elementu, który jest w danym momencie wybrany za pomocą klawiatury (fokus),
- unikanie złożonych gestów na ekranach dotykowych lub zapewnienie dla nich prostszej alternatywy,
- możliwość wyłączenia i zmiany skrótów klawiaturowych.

Zasada 3: Zrozumiałość

Zasada ma na celu umożliwić użytkownikom rozumienie treści i sposobu działania strony lub aplikacji.

Można to osiągnąć między innymi przez:

- prosty język (bez zbędnych słów i urzędniczego żargonu),
- unikanie trudnych dla użytkowników słów i wyrażeń lub ich wyjaśnienie w prosty sposób,
- wyjaśnienia do skrótów i akronimów,
- określenie w kodzie strony/aplikacji w jakim języku jest jej treść,
- spójny wygląd i działanie elementów na wszystkich podstronach,
- widoczne i zrozumiałe etykiety przy każdym polu formularza,
- dostępne i zrozumiałe komunikaty błędów w formularzach i podpowiedzi jak je poprawić.

Zasada 4: Solidność

W prawie polskim i UE zasada ta nazwana jest „kompatybilnością”. Spełnienie zasady solidności opisanej we WCAG oznacza spełnienie kompatybilności opisanej w prawie.

Zasada ma na celu zapewnić poprawne działanie treści i funkcji w wielu różnych programach użytkowników (np. przeglądarkach internetowych oraz czytnikach ekranu osób niewidomych).

Można to osiągnąć między innymi przez:

- prawidłowy kod, zgodny ze standardem sieciowym HTML,
- dostępne dla użytkowników korzystających z technologii asystujących informacje o statusie/stanie,
- zgłaszanie przez technologie asystujące pojawiających się ważnych komunikatów czy okien modalnych.

3.1.2. Pozaustawowe wymagania dostępności

Dodatkowo, aby strona internetowa była faktycznie dostępna należy uwzględnić inne wymagania, które nie wynikają z UDC.

Edytor treści będzie zgodny z zaleceniami standardem ATAG z części B

Aby możliwa była aktualizacja strony internetowej bez udziału programisty musi ona posiadać system zarządzania treścią (Content Management System – CMS) z edytorem, który wspiera tworzenie dostępnych treści. Umożliwi to redaktorom tworzenie takich elementów jak: nagłówki, akapity, listy wypunktowane oraz numerowane, cytaty, tabele, skróty, odnośniki, tytuły podstron oraz funkcje: wyrównywanie bloków tekstu do danej strony, dodawanie opisów alternatywnych do elementów graficznych oraz tytułów do linków, a także pozwoli na zmianę definicji języka dla pojedynczych wyrazów i zwrotów.

CMS będzie zgodny z WCAG 2.1. AA

Zaleca się również aby CMS był zgodny z WCAG 2.1. AA. Dzięki temu będą mogły go obsługiwać osoby korzystające z technologii asystujących.

Odtwarzacz wideo będzie umożliwiał dodawanie audiodeskrypcji, języka migowego, napisów

Aby na stronie internetowej możliwe było umieszczanie dostępnych multimediiów zamówiony odtwarzacz powinien umożliwiać dodawanie przewidzianych przez UDC i UZD rozwiązań: napisów, audiodeskrypcji, języka migowego, najlepiej jako usług zamkniętych. Zobacz więcej w rozdziale: 3.5.

Dostępny odtwarzacz wideo umożliwia:

- obsługę z klawiatury i za pomocą czytnika ekranu,
- wstawienie opisu filmu,
- dodanie napisów zamkniętych w przynajmniej jednym języku do nagranych multimediiów (niektóre odtwarzacze umożliwiają dodanie wielu wersji językowych napisów),
- dodanie audiodeskrypcji, najlepiej jako odrębnej ścieżki dźwiękowej,
- zmianę ustawień napisów wg. własnych preferencji (np. powiększanie).

Aplikacje mobilne

W przypadku aplikacji natywnych, w zależności od funkcji aplikacji, poza standardem WCAG mogą mieć zastosowanie standardy ATAG i/lub UAAG.

3.1.3. Odbiór stron internetowych i aplikacji mobilnych

Ocena zgodności

Dla każdej strony internetowej i aplikacji mobilnej trzeba wykonać ocenę zgodności serwisu na poziomie: „Zgodny”, „Częściowo zgodny”, „Niezgodny” z UDC. Warunkiem odbioru strony internetowej lub aplikacji mobilnej jest osiągnięcie zgodności na poziomie „Zgodna” lub „Częściowo zgodna”. Przy ocenie „Częściowo zgodna” trzeba wypełnić tabelę odpowiadającą strukturą załącznikowi do UDC z kryteriami sukcesu WCAG 2.1. AA i oznaczyć, które są spełnione a które nie dotyczą badanego serwisu

Profesjonalizacja kadr w zamówieniach publicznych

lub aplikacji. Przy kryteriach, które nie zostały spełnione w tabeli umieszcza się wyjaśnienie błędu. Informacje te są potrzebne do przygotowania deklaracji dostępności.

Audyt dostępności

Ocenę zgodności poprzedza audyt dostępności strony internetowej. Może wykonać go pracownik zamawiającego. Można go także zlecić jako usługę zewnętrzną. Przy wyborze audytora zewnętrznego należy kierować się jego doświadczeniem i niezależnością od wykonawcy. Pełen audyt dostępności przeprowadzają eksperci techniczni oraz testerzy z niepełnosprawnościami.

Na każdy audyt składają się:

- badanie podstawowe,
- przekazanie raportu z audytu,
- ponowny audyt po usunięciu błędów wykazanych w badaniu podstawowym.

Uproszczony audyt przeprowadza ekspert techniczny. Taki audyt sprawdzi się, gdy do wykonania jest tylko deklaracja dostępności lub ocena zgodności.

Częściowy audyt przeprowadza się także w przypadku audytu treści. Wówczas analizie poddaje się przede wszystkim kryteria: 1.1.1, 1.2.1, 1.2.2, 1.2.3, 1.2.5, 1.3.1, 1.3.3, 1.4.3, 1.4.5, 2.1.1, 2.1.2, 2.4.2, 2.4.4, 2.4.6, 3.1.2, 3.3.1.

Audyty aplikacji mobilnych wykonuje się tak jak dla stron internetowych. W przypadku aplikacji natywnych szczególnie zalecany jest audyt z udziałem testerów z niepełnosprawnościami. Podobnie jak od wykonawców serwisów internetowych od audytora zewnętrznego wymaga się odpowiedniej wiedzy i doświadczenia. Warunki te można określać poprzez wymagania dotyczące liczby wykonanych audytów dostępności stron internetowych. W ramach środków dowodowych wymaga się referencji i/lub certyfikatu audytora stron internetowych. Certyfikaty powinny być wydane przez oficjalne instytucje certyfikujące oraz polskie i zagraniczne ośrodki akademickie.

W Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji są 3 kwalifikacje związane z zawodem audytora: stron internetowych/aplikacji mobilnych, dokumentów oraz organizatora testów z użytkownikami według standardu WCAG. Jednostką certyfikującą jest Fundacja Widzialni.

Metoda prowadzenia audytu

Do przeprowadzenia audytów stosuje się różne metodologie, z których każda ma swoje wady i zalety. Jedna z metod jest opisana w publikacji „Metody oceny dostępności cyfrowej strony internetowej zgodnie z zasadami WCAG 2.1.” (Fundacja Widzialni, 2020).

Podstawą audytu eksperckiego jest lista kontrolna. Lista kontrolna WCAG jest zbiorem ogólnych zaleceń przypisanych do każdego kryterium sukcesu. Pomaga one sprawdzić postęp w pracach nad dostępnością strony internetowej, odnotować problemy i wyznaczyć cel dalszych prac.

Profesjonalizacja kadr w zamówieniach publicznych

Przykładowa lista kontrolna odpowiadająca wszystkim kryteriom z załącznika do UDC znajduje się w [Standardzie dostępności cyfrowej Urzędu m.st. Warszawy, załącznik D](#)

Audyty eksperckie małych, nieskomplikowanych stron internetowych można przeprowadzać z wykorzystaniem [listy kontrolnej GovTech do badania zgodności stron internetowych](#)

3.2. Usługi dostępnościowe

Usługi dostępnościowe (ang. access services) są sposobami zapewniania dostępności multimediiów, głównie dla osób z niepełnosprawnościami sensorycznymi. W WCAG wymienione są napisy rozszerzone, audiodeskrypcja i tłumaczenie na język migowy. Należy pamiętać, że ani UDC, ani UZD, ani WCAG nie odnoszą się do zasad i sposobu ich realizacji. Szczegółowe wytyczne przygotowują instytucje publiczne, organizacje pozarządowe, środowiska akademickie, organizacje branżowe. Można w tym zakresie skorzystać z wytycznych wymienionych w rozdziale 2.2. Na podstawie m.in. przedmiotowych wytycznych poniżej zostały scharakteryzowane szczegółowo poszczególne usługi dostępnościowe.

3.2.1. Napisy dla niesłyszących

Napisy rozszerzone, to inaczej napisy dla niesłyszących. Charakteryzuje je identyfikacja mówców i opis istotnych dźwięków. Mogą być realizowane do **nagranych już multimediiów jako napisy post factum oraz jako napisy na żywo**. Napisy dla niesłyszących wymagane są we wszystkich wcześniej przygotowanych multimediami umieszczanych na stronach internetowych, aplikacjach mobilnych [Art. 5 UDC]. W projektach realizowanych z funduszy unijnych także w transmisjach online na żywo [Wytyczne UE].

Specyfika napisów dla niesłyszących wynika z wytycznych:

- Wytyczne FKBB i Stanowisko KRRIT opisują napisy dla niesłyszących do nagrań na potrzeby telewizji.
- KRRIT rozróżnia napisy na żywo od innych typów napisów. Specyfiką napisów na żywo jest dopuszczalne opóźnienie.
- Wytyczne UE podają ogólne zasady realizacji napisów rozszerzonych te same dla napisów do nagrań i napisów na żywo np. wymaga ich synchronizacji, co jest sprzeczne ze specyfiką napisów na żywo.

Praktyczne informacje:

Napisy dla niesłyszących są tworzone do nagranych multimediiów oraz mogą być tworzone na żywo. Napisy na żywo w Polsce powstają metodą respeakingu z moderacją. Zawierają identyfikację

Profesjonalizacja kadr w zamówieniach publicznych

mówców i opis dźwięków. Nie są zsynchronizowane (dopuszczalne jest opóźnienie). Powstają w czasie rzeczywistym według odrębnych zasad.¹⁴

Napisy dla niesłyszących mają zastosowanie w każdym filmie. Film niemy lub bez dźwięku powinien zawierać przynajmniej jeden napis z informacją o charakterze filmu. Informacja ta może znaleźć się w opisie filmu.

Napisy tworzone do filmów obcojęzycznych jako forma tłumaczenia nie są napisami dla niesłyszących. Powstają one z myślą o odbiorcach słyszących według odrębnych zasad.

Napisy dla niesłyszących mogą być zarówno zamknięte jak i otwarte.

WCAG, a za nim UDC **nie wymaga stosowania napisów zamkniętych** (w zewnętrznym pliku tekstowym, które da się włączyć i wyłączyć w internecie). W Wytycznych UE takie zalecenie jest, gdy jest to możliwe technicznie. Emisja napisów zamkniętych jest możliwa w telewizji, do filmów w internetowych odtwarzaczach wideo np. You Tube, Facebook oraz do spotkań na platformie Zoom. Aktualnie jest to niemożliwe lub znacznie utrudnione technicznie przy realizacji napisów na żywo w języku polskim w najczęściej stosowanych odtwarzaczach i platformach. Alternatywą dla napisów zamkniętych są napisy otwarte, graficzne, które jako część obrazu są widoczne dla wszystkich. Ze względów technologicznych są one używane w transmisjach na żywo w języku polskim na You Tube i multimediami np. w IG TV na Instagramie. Szerszą grupę odbiorców mają napisy zamknięte. Są w pliku tekstowym i dlatego możliwe jest ich odczytanie przez oprogramowanie asystujące wykorzystywane przez osoby niewidome i niektóre osoby głuchoniewidome. Poza tym można je łatwo skorygować, a jeśli odtwarzacz to umożliwi dostosować do indywidualnych potrzeb ich parametry takie jak np. rodzaj czcionki, rozmiar, kontrast.

W kontekście zamawiania napisów na żywo format zamknięty może być preferowany, ale nie powinien być wymagany ze względu na wskazane powyżej ograniczenia techniczne.

Kompleksowe zamówienie na napisy rozszerzone do filmów/multimediów (napisy post factum) obejmuje:

- transkrypcję - spisanie tekstu nagrania,
- oznaczenie mówców i opis istotnych dźwięków,
- rozstawienie napisów w wierszach zgodnie z regułami,
- synchronizację napisów z dźwiękiem i obrazem,
- zapis napisów do uzgodnionego formatu pliku.

Wstawienie wideo i napisów do wybranego odtwarzacza zazwyczaj jest po stronie zamawiającego.

¹⁴ [Jak realizować napisy na żywo podczas wydarzeń. Wytyczne w zakresie organizacji wydarzeń z napisami na żywo.](#) [dostęp: 20.08.2021]

Profesjonalizacja kadr w zamówieniach publicznych

Wymagania wykorzystywane do opisu napisów rozszerzonych do filmów/multimediów:

- wskazanie formatu pliku np.: .srt, vtt – internet, .stl – telewizja,
- oznaczenie mówców np. wizytówką - .srt, .vtt, kolorami - .stl,
- napisy zawierają wszystkie wypowiedzi oraz dodatkowe informacje opis dźwięków kluczowych dla rozumienia treści np. [BRAWA],
- układ w 2 lub maksymalnie 3 wierszach,
- liczba znaków w wierszu: do 40 znaków,
- poprawność ortograficzna i interpunkcyjna,
- redakcja tekstu zgodnie z zasadą: jeden napis jedno zdanie,
- podział wierszy zgodnie z logiką języka polskiego,
- synchronizacja wypowiedzi z obrazem,
- czas wyświetlania napisu od 1-7 sekund na napis.

Wśród dodatkowych specjalistycznych kryteriów mogą się znaleźć np. prędkość czytania napisów. Zastosowanie tego kryterium jest jednak ryzykowne i wymaga szczegółowej wiedzy o materiale filmowym i jego odbiorcach. Jeśli mają zostać uwzględnione specyficzne zasady tworzenia napisów można wskazać na konkretne wymagania, np. napisy dla dzieci.

Kompleksowe zamówienie na napisy rozszerzone na żywo do transmisji online obejmuje:

- transkrypcję wypowiedzi na żywo z wykorzystaniem oprogramowania do rozpoznawania mowy,
- korektę napisów za pomocą oprogramowania do edycji napisów, w tym oznaczenie mówców i opis istotnych dźwięków,
- dostarczenie napisów do transmisji za pomocą oprogramowania do emisji.

Napisy na żywo mogą zostać zapisane do pliku. Aby po transmisji załączyć je do nagrania trzeba dokonać korekty treści, rozstawić napisy, zsynchronizować i zapisać do uzgodnionego formatu.

Wymagania wykorzystywane do opisu napisów rozszerzonych na żywo do transmisji online:

- język napisów: polski lub obcy,
- napisy powstają metodą respeakingu z moderacją w zespole minimum 2 osób,
- napisy oddają sens wszystkich wypowiedzi, zawierają dodatkowe informacje o zmianie mówców oraz opis dźwięków kluczowych dla rozumienia treści np. [BRAWA],
- układ w 2 lub maksymalnie 3 wierszach na dole ekranu,
- zastosowanie interpunkcji, małych i wielkich liter, względna poprawność ortograficzna i interpunkcyjna.

Profesjonalizacja kadr w zamówieniach publicznych

Ograniczenie napisu do 40 znaków w wierszu jest możliwe, ale poza telewizją, może być zbędnym ograniczeniem. Niezredagowana wypowiedź czytana w szerszym kontekście będzie bardziej zrozumiała dla odbiorcy.

Nie wymaga się precyzyjnej synchronizacji napisów na żywo. Każde tłumaczenie na żywo jest opóźnione. Celem napisów na żywo jest wyświetlanie ich z jak najmniejszym opóźnieniem.

Wśród dodatkowych specjalistycznych kryteriów mogą się znaleźć np. redukcja tekstu i opóźnienia napisów. Weryfikacja tych kryteriów jest ryzykowna i wymaga zaplecza badawczego.

Odbiór napisów

Aby sprawdzić, czy dostarczony produkt jest zgodny z opisem zamówienia, można wykorzystać przykładową listę kontrolną. Listę można uzupełnić bardziej szczegółowymi pytaniami, w zależności od specyfikacji zamówionych napisów. Poniżej zostały przedstawione przykładowe pytania sprawdzające odpowiednio dla napisów do nagrań oraz napisów na żywo.

Napisy rozszerzone do nagrań:

1. Czy napisy są zapisem narracji i wypowiedzi mówców?
2. Czy napisy nie zawierają błędów ortograficznych i interpunkcyjnych?
3. Czy możliwe jest rozróżnienie, kto mówi (w napisach do internetu mówcy najczęściej oznaczani są za pomocą wizytówek)?
4. Czy napisy zawierają opisy dźwięków, tam, gdzie jest to konieczne dla zrozumienia akcji?
5. Czy napisy są zsynchronizowane z obrazem tzn. pojawiają się zgodnie z wypowiedzią?
6. Czy napisy wyświetlane są w 2 (maksymalnie 3) liniach do 40 znaków w wierszu?

Napisy na żywo:

1. Czy napisy umożliwiają śledzenie wypowiedzi mówców?
2. Czy napisy nie zawierają zbyt wielu błędów (pojedyncze mogą się zdarzyć)?
3. Czy możliwe jest rozróżnienie, kto mówi (np. za pomocą wizytówek lub strzałek)?
4. Czy napisy zawierają opisy dźwięków, tam, gdzie jest to konieczne dla zrozumienia akcji?
5. Wymagane w projektach UE. Czy napisy wyświetlane są w 2 (maksymalnie 3) liniach do 40 znaków w wierszu?

3.2.2. Audiodeskrypcja

Audiodeskrypcja to opis obrazu lub innych treści wizualnych tworzona głównie z myślą o osobach niewidomych i słabowidzących. Może być realizowana zarówno do materiałów uprzednio nagranych np. multimediiów jak i na żywo. Wymagana jest we wszystkich multimediami umieszczanych na stronach internetowych, aplikacjach mobilnych [Art. 5 UDC], ale nie wszędzie będzie miała zastosowanie np. nie będzie znajdować zastosowania w sytuacjach, gdzie wszystkie

Profesjonalizacja kadr w zamówieniach publicznych

niezbędne informacje przekazane są w warstwie dźwiękowej. W projektach realizowanych z funduszy unijnych obowiązkowo musi być stosowana w multimediami wykorzystywanych w kampaniach medialnych, a w innych multimediami na takich samych zasadach jak w UDC [Wytyczne UE].

Praktyczne informacje:

Audiodeskrypcja ma zastosowanie:

- w filmach i multimediami do kina, telewizji i internetu,
- podczas wydarzeń do opisu przestrzeni, widowiska: gale, spektakle, mecze,
- w toku prezentacji do opisu slajdów,
- do opisu obiektów plastycznych (obrazów, rzeźb, architektury).

Audiodeskrypcja nie zawsze jest niezbędna.

Opinię w tej sprawie w kontekście UDC wydał Wydział Dostępności Cyfrowej Ministerstwa Cyfryzacji z 2020 r.¹⁵ Potwierdza w niej, że AD nie będzie miała zastosowania np. w orędziu prezydenta, czy nagraniu z posiedzeń i obrad, gdzie „otoczenie jest mało istotne, a najważniejsze są wypowiedane słowa”. Takie podejście jest zgodne ze stanowiskiem KRRIT z 2015 r., że „AD nie spełnia swojej roli w audycjach informacyjnych, publicystycznych, opartych na rozmowie.”

Możliwa jest również sytuacja, w której AD jest niezbędna do zrozumienia filmu, ale jej dodanie jest niemożliwe lub bardzo trudne. Tak jest np. w filmach o szybkiej akcji i gęstej narracji, gdzie nie ma miejsca na dodatkowego lektora.

Opinia MC dopuszcza wówczas zastosowanie opisu tekstowego (przewidziane na poziomie A WCAG), albo niewymaganą prawnie audiodeskrypcję rozszerzoną (poziom AAA WCAG). Drugie rozwiązanie oznacza poprzedzenie filmu opisem, czyli audiowstępem lub przerwanie filmu w celu dodania opisu. W obydwu przypadkach film z AD rozszerzoną będzie dłuższy niż oryginał. W praktyce oznacza to przygotowanie drugiej wersji filmu. W przypadku wersji standardowej AD można nadawać równoległe z filmem jako usługę zamkniętą lub jako zintegrowany element ścieżki dźwiękowej. Ta kwestia techniczna zależy od możliwości odtwarzacza, a nie filmu. Aktualnie np. na You Tube w ramach powszechnie dostępnych usług nie ma możliwości wyboru ścieżek dźwiękowych, czyli trzeba umieścić drugi film z AD.

Kompleksowe zamówienie na AD obejmuje:

- opracowanie skryptu, czyli napisanie opisów,
- nagranie lektora,

¹⁵ [Opinia Wydziału Dostępności Cyfrowej Ministerstwa Cyfryzacji z 2020 r](#) [dostęp: 11.08.2021]

Profesjonalizacja kadr w zamówieniach publicznych

- montaż dźwięku,
- konsultacje odbiorców.

Wymagania wykorzystywane do opisu audiodeskrypcji:

Można określić następujące cechy AD:

- język zrozumiały dla odbiorcy,
- płeć lektora,
- w przypadku AD np. dzieł plastycznych, czy obiektów – czas trwania lub objętość,
- wymóg konsultacji z użytkownikami.

Inne cechy AD choć będą stanowiły o jej istocie mogą być trudne do parametryzacji i obiektywnej oceny. Szczegółowo różne aspekty zamawiania audiodeskrypcji są opisane w publikacji Małopolskiego Instytutu Kultury pt. „Jak dobrze zamówić audiodeskrypcję? Praktyczne wskazówki.”¹⁶

Odbiór audiodeskrypcji

Aby sprawdzić, czy dostarczony produkt jest zgodny z opisem przedmiotu zamówienia, można wykorzystać poniżej wskazaną przykładową listę kontrolną.

1. Czy AD została wykonana? Jeśli nie została wykonana, czy jest uzasadnienie, że pliki nie wymagają AD lub nie ma możliwości technicznej?
2. Czy w przypadku braku możliwości technicznej wykonania AD przygotowany jest opis lub AD rozszerzona (projekty UE lub gdy taka została zamówiona)?
3. Czy głos lektora AD odróżnia się od innych mówców?
4. Czy AD odczytuje uzgodniony lektor, jeśli był wskazany?
5. Czy AD została skonsultowana z użytkownikami?
6. Czy jakość nagrania dźwięku umożliwia jej odsłuchanie?
7. Czy sprzęt/ technologia wykorzystana do AD na żywo umożliwia jej odsłuchanie?

3.2.3. Tłumaczenie na język migowy

Organy administracji publicznej muszą zapewnić tłumacza języka migowego [Art. 11 UJM, Art. 12 UJM] i możliwość komunikowania się z urzędem [Art. 9 UJM]. Każdy podmiot publiczny zapewnia osobie niesłyszącej usługę wspierającą komunikowanie się przez np. e-mail, sms, fax lub dostęp do tłumacza online [Art. 6.3.a UZD] albo tłumacza PJM na wniosek osoby ze szczególnymi potrzebami [Art. 6.3.d UZD].

¹⁶ [Małopolski Instytut Kultury „Jak dobrze zamówić audiodeskrypcję? Praktyczne wskazówki](#) [dostęp: 11.08.2021]

Profesjonalizacja kadr w zamówieniach publicznych

Komunikowanie się w UZD i UJM rozumiane jest jako **możliwość załatwienia sprawy np. w urzędzie, a nie przez udział w wydarzeniu**. UDC nie reguluje tematyki tłumaczeń migowych. Zapewnienia usługi tłumacza języka migowego wymaga się za to od organizatorów wydarzeń finansowanych z funduszy europejskich [Wytyczne UE].

W przypadku zapewnienia tłumaczenia na język migowy domyślnie zapewnia się usługę tłumacza polskiego języka migowego (PJM). Osoba niesłysząca może jednak wnioskować o tłumacza systemu językowo-migowego lub systemu komunikacji osób głuchoniewidomych. Osoby głuchoniewidome z tłumaczem-przewodnikiem komunikują się głównie przez dotyk (np. język migowy odbierany dotykiem, alfabetem Lorma). Tłumacz-przewodnik pełni też rolę asystenta osobistej osoby głuchoniewidomej. Dlatego usługa ta świadczona jest przeważnie stacjonarnie. Usługi tłumacza języka migowego mogą być świadczone osobiście lub online. Bieżąca obsługa osób głuchych realizowana jest często przez wideotłumacza.

Online pracują także tłumacze audiowizualni, którzy tłumaczą np. konferencje, także na potrzeby transmisji na żywo w internecie.

Wideotłumaczenie na potrzeby obsługi przez podmiot publiczny i tłumaczenie audiowizualne online są często mylone. Tymczasem to dwie zupełnie różne usługi, które wymagają różnych umiejętności od tłumaczy oraz innej specyfikacji w opisie przedmiotu zamówienia.

Tłumacz audiowizualny tłumaczy na potrzeby telewizji, transmisji online i multimedii. Biegły zna język migowy, strategię i techniki tłumaczeniowe, potrafi obsługiwać narzędzia do pracy zdalnej. Wyróżnia go doświadczenie w pracy przed kamerą i związane z tym odporność na stres oraz schludny wygląd. Pomieszczenie, w którym pracuje spełnia warunki techniczne do nagrywania: jednolite tło, studyjne oświetlenie, kamera zewnętrzna. Od tłumacza oczekuje się także przygotowania do wydarzenia i udziału w próbie technicznej. Przy tłumaczeniach, które trwają dłużej niż 1 godzinę, tłumacze pracują w zespole minimum 2 osób i zmieniają się co 20 minut. Tłumacz języka migowego, który świadczy usługę w ramach wideotłumaczenia pracuje samodzielnie, pośredniczy w załatwieniu konkretnej sprawy i nie jest ograniczony czasem. Korzysta ze sprzętu do wideokonferencji o niższych parametrach niż tłumacz audiowizualny.

Zasady wyboru tłumacza audiowizualnego PJM

Usługi mogą być świadczone przez organizacje i firmy oraz przez indywidualnych tłumaczy w ramach działalności gospodarczej.

Tłumacze języka migowego powinni mieć kwalifikacje w zawodzie tłumacza. Dopóki w Polsce nie powstanie system certyfikacji tłumaczy PJM, można kierować się innymi dokumentami, które poświadczają kwalifikacje. Mogą to być na przykład:

Profesjonalizacja kadr w zamówieniach publicznych

- dyplom ukończenia studiów podyplomowych polskiego języka migowego ze specjalizacją translatorską lub filologii polskiego języka migowego i kursu translatorskiego,
- rekomendacje Stowarzyszenia Tłumaczy Polskiego Języka Migowego,
- certyfikat T2 (biegły) Polskiego Związku Głuchych lub biegłej znajomości języka migowego innej organizacji.

Wymagane doświadczenie powinno być adekwatne do specyfiki przedmiotu zamówienia, np. tłumaczenie X konferencji gospodarczych, spektakli teatralnych, wydarzeń kulturalnych.

Przy opisie przedmiotu zamówienia zamawiający powinien określić:

- język tłumaczenia, przeważnie: PJM
- ewentualny wymóg tłumaczenia w teamie (w zależności od czasu trwania wydarzenia)
- wskazanie, że może być to tłumaczenie online lub na miejscu (do uzgodnienia z dostawcą transmisji)

Zasady wyboru wideotłumaczenia online na potrzeby kontaktu/załatwienia sprawy

Zazwyczaj usługi świadczone są przez organizacje i firmy, które zatrudniają tłumaczy. Tłumacze pracują na odległość, w czasie rzeczywistym. Usługa odbywa się w formie wideorozmowy przez aplikację internetową.

Do realizacji usługi tłumaczenia online zamawiający potrzebuje:

- sprzętu komputerowego z kamerką lub tabletem,
- szybkiego łącza internetowego, aby przeprowadzić wideorozmowę,
- słuchawek z mikrofonem,
- aplikacji do obsługi wideotłumaczeń,
- tłumacza języka migowego.

Wymagania związane z wyborem usługi wideotłumaczenia:

- kwalifikacje zatrudnianych tłumaczy – wykształcenie, doświadczenie, potwierdzone na podstawie certyfikatu minimum T1 (podstawowy wystarczający dla komunikacji bezpośredniej) lub T2 (biegły) Polskiego Związku Głuchych lub certyfikatu biegłej znajomości języka migowego wydanego przez inną organizację lub dyplom studiów podyplomowych dla tłumaczy PJM lub dyplom studiów z filologii języka migowego. Nie ma prawnego wymogu korzystania z usług tłumaczy wpisanych do rejestru tłumaczy PJM, SJM i SKOGRN prowadzonego przez wojewodów.
- dostępność tłumaczy – im krótszy czas oczekiwania na połączenie tym lepiej,
- czas świadczenia usługi – dostępność tłumaczy w godzinach pracy zamawiającego,
- łatwość obsługi aplikacji – aplikacja powinna być intuicyjna w obsłudze także dla seniorów,

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Urząd
Zamówień
Publicznych

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Profesjonalizacja kadr w zamówieniach publicznych

- bezpieczeństwo aplikacji – np. aplikacja powinna gwarantować zachowanie prywatności obsługi i bezpieczeństwo danych osobowych.

3.3. Dostępność informacji o zadaniach podmiotu publicznego

Podmioty publiczne w rozumieniu art. 3 UZD mają obowiązek opracowania w ETR (ang. easy-to-read text, tekst łatwy do czytania i rozumienia) i nagrania w PJM informacji o tym czym zajmuje się dany podmiot i umieszczenie jej na stronie internetowej podmiotu publicznego [Art. 6.3c UZD]. Pozwalają one odbiorcom w łatwy sposób zrozumieć, co mogą załatwić w konkretnym miejscu i jak się do tego przygotować.

Informacja w PJM

Kompleksowe zamówienie informacji o zakresie działalności podmiotu w PJM obejmuje:

- tłumaczenie przesłanego tekstu na PJM,
- nagranie tekstu w PJM na jednolitym tle,
- montaż nagrania i zapis wideo do ustalonego formatu np. mp4,
- opracowanie napisów do nagrania, jeśli plik będzie występował samodzielnie.

Odbiór informacji o zakresie działalności podmiotu w PJM

Aby sprawdzić, czy dostarczony produkt jest zgodny z opisem przedmiotu zamówienia, można wykorzystać wskazaną poniżej przykładową listę kontrolną.

1. Czy tłumaczenie w PJM zawiera te same informacje, co tekst, w oparciu o który było przygotowane?
2. Czy wideo jest czytelne wizualnie: tłumacz wypełnia większość ekranu, jest dobrze oświetlony, jego ciało i ubranie wyraźnie odznacza się od tła?
3. Czy wideo się nie zacina?
4. Czy do wideo wykonane zostały napisy, jeśli informacja jest wykorzystywana samodzielnie?

Informacja w ETR

ETR jest tworzony szczególnie dla osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz w spektrum autyzmu. Będzie pomocny także dla cudzoziemców i seniorów.

Zasady pisania tekstów ETR opracowała organizacja Inclusion Europe. W wersji polskiej są opublikowane np. na rządowej stronie poświęconej Programowi Operacyjnemu Wiedza Edukacja Rozwój.¹⁷

¹⁷ Publikacja "Informacja dla wszystkich. Europejskie standardy przygotowania tekstu"
<https://www.power.gov.pl/media/13597/informacja-dla-wszystkich.pdf>

Profesjonalizacja kadr w zamówieniach publicznych

Materiały w ETR oznacza się logo stworzonym przez tę samą organizację. Użycie logo jest ograniczone licencją. Trzeba spełnić konkretne warunki np. konsultacji tekstu z użytkownikami.¹⁸

Kompleksowe zamówienie informacji o zakresie działalności podmiotu w ETR obejmuje:

- opracowanie tekstu uproszczonego na podstawie pozyskanych informacji,
- zilustrowanie tekstu piktogramami,
- konsultacje tekstu z użytkownikami, jeśli wymagane jest również użycie logo ETR,
- skład dostępnego dokumentu elektronicznego.

Odbiór informacji o zakresie działalności podmiotu w ETR

Aby sprawdzić, czy dostarczony produkt jest zgodny z opisem przedmiotu zamówienia, można wykorzystać wskazaną poniżej przykładową listę kontrolną.

1. Czy informacja w ETR zawiera te same informacje, w oparciu o które była przygotowana?
2. Czy stopień trudności tekstu jest na ustalonym poziomie trudności (np. wg. Jasnopis.pl)?
3. Czy informacje w ETR są zaprezentowane graficznie zgodnie z wytycznymi?
4. Czy informacje tekstowe w ETR są zilustrowane piktogramami?
5. Czy ETR został skonsultowany z użytkownikami, jeśli takie było wymaganie lub używane jest logo ETR?
6. Czy ETR znajduje się w dostępnym dokumencie elektronicznym, jeśli ma być umieszczany na stronie internetowej?

¹⁸ Instrukcja użycia logo ETR w języku angielskim <https://www.inclusion-europe.eu/wp-content/uploads/2021/02/How-to-use-ETR-logo..pdf>

3.4. Dostępność transmisji online

UDC **nie wymaga od podmiotów publicznych zapewnienia dostępności transmisji na żywo** [Art. 3.2.1. UDC]. Instytucje publiczne w multimediami nadawanych na żywo nie muszą zapewniać napisów na żywo i tłumaczeń na język migowy. Coraz częściej zapewnia się te usługi ze względu na oczekiwania odbiorców. Przykłady dobrych praktyk to: sesje rady i konferencje prasowe polityków z tłumaczeniem na język migowy, czy konferencje z napisami i PJM.

Obowiązkowo zapewnia się natomiast dostępność transmisji na żywo finansowanych z funduszy europejskich [Wytyczne UE].

Poniższe wymagania mają na celu zapewnienie dostępności transmisji online.

Transmisje online realizuje się za pomocą **oprogramowania streamingowego**. Przy zamawianiu usługi należy zwrócić uwagę, czy wykorzystywane oprogramowanie będzie umożliwiało realizację usług dostępnościowych. Profesjonalna transmisja na żywo jest realizowana za pomocą oprogramowania do streamingu, które umożliwia nadawanie:

- tłumaczenia symultanicznego,
- audiodeskrypcji,
- tłumaczenia na język migowy,
- napisów na żywo.

Dodatkowo **dostępność dotyczy odtwarzacza**, w którym nadawana jest transmisja. **Powinien on spełniać wymagania WCAG 2.1. AA**. Odtwarzacz musi umożliwiać osobie niewidomej samodzielną obsługę wideo za pomocą czytnika ekranu i klawiatury. Osoba niesłysząca powinna mieć możliwość skorzystania z napisów, najlepiej zamkniętych czyli takich, które można włączyć i wyłączyć. Napisy zamknięte są opcją zalecaną, ale nie każdy odtwarzacz obsługuje zamknięte napisy na żywo, więc nie należy wskazywać ich obligatoryjnie. Idealny odtwarzacz powinien pozwalać także na włączenie audiodeskrypcji, innej wersji językowej lub wersji z tłumaczem języka migowego. Takie rozwiązania nie są jednak powszechne. Alternatywą jest równoczesne nadawanie kilku transmisji - z usługami dostępnościowymi oraz bez nich.

Jeśli nagranie z transmisji na żywo pozostaje w internecie, wymagane jest zapewnienie napisów dla niesłyszących i audiodeskrypcji (jeśli ma zastosowanie) na takich zasadach jak do nagranych wcześniej multimediiów, zgodnie z UDC.

3.5. Dostępność spotkań online

UDC i UZD **nie regulują dostępności spotkań online**. Poniżej przedstawione wymagania mają na celu zapewnienie dostępności spotkań online.

Spotkania online (w odróżnieniu od transmisji online pozwalają uczestnikom na czynny udział w wydarzeniu) mogą odbywać się za pomocą platform (np. ZOOM, Google Meet, Microsoft Teams, Webex, ClickMeeting). W taki sposób organizuje się dyskusje, konsultacje, webinaria, szkolenia. Aby były dostępne dla osób ze szczególnymi potrzebami organizatorzy muszą technicznie umożliwić zapewnienie usług dostępnościowych.

Wymagania wobec spotkań online w zakresie dostępności:

1. Platforma umożliwia udział w wydarzeniu online każdemu zainteresowanemu np. poprzez:
 - a. tłumaczenie simultaniczne,
 - b. tłumaczenie na język migowy,
 - c. wyświetlanie napisów na żywo, transkrypcji,
 - d. obsługę za pomocą czytnika ekranu,
 - e. obsługę skrótów klawiszowych.
2. Platforma powinna być intuicyjna w obsłudze, najlepiej w języku polskim. Jeśli platforma nie ma wersji polskiej, wymagana jest instrukcja obsługi w języku polskim dla uczestników. Przed webinariami zalecana jest też organizacja spotkania treningowego dla nowych użytkowników.
3. Usługi dostępnościowe powinny być wygodne do skorzystania dla tych, którzy ich potrzebują. Najlepiej w formie zamkniętej z możliwością włączenia i wyłączenia w tym samym programie. Format zamknięty usług jest zalecany, ale nie może być wymagany. Jeśli platforma nie obsługuje możliwości jednoczesnego wyświetlenia prezentacji i tłumacza języka migowego na jednym ekranie, należy zapewnić alternatywny dostęp do tłumacza języka migowego np. przez drugi komunikator czy wideorozmowę. Jeśli platforma nie obsługuje napisów na żywo w języku polskim, należy zapewnić alternatywny dostęp do napisów lub transkrypcji z wykorzystaniem oprogramowania zewnętrznego.
4. Jeśli spotkanie jest udostępniane w formie transmisji na żywo stosuje się zalecenia z rozdziału 3.5.

3.6. Przykłady zapisów w dokumentacji zamówienia w zakresie zapewnienia dostępności

3.6.1. Zapisy do opisu przedmiotu zamówienia

Strona internetowa/ aplikacja mobilna

„Wykonawca wykona przedmiot zamówienia zgodnie z wymogami ustawy z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (Dz.U. 2019.848), w tym ze wszystkimi wytycznymi WCAG 2.1 z załącznika do ww. ustawy.”

Strona internetowa/ aplikacja mobilna z deklaracją dostępności. Formuła wymaga odesłania do warunków technicznych opublikowanych przez ministra właściwego ds. informatyzacji.

„Wykonawca wykona przedmiot zamówienia zgodnie z wymogami ustawy z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (Dz.U.2019. 848), w tym ze wszystkimi wytycznymi WCAG 2.1 z załącznika do ww. ustawy oraz [„Warunkami technicznymi publikacji oraz strukturą dokumentu elektronicznego Deklaracji Dostępności”](#) . ”

Strona internetowa podmiotu publicznego, która nie zawiera multimediiów. Aby wywiązać się z obowiązku umieszczenia nagrania wideo w języku migowym formuła wymaga uzupełnienia o podstawę z UZD.

„Wykonawca wykona przedmiot zamówienia zgodnie z wymogami ustawy z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (Dz.U. 2019.848), w tym ze wszystkimi wytycznymi WCAG 2.1 z załącznika do ww. ustawy oraz art. 6 pkt. 3c ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz.U. 2020. 1062).”

Elementy stron internetowych: multimedia (filmy, nagrania dźwiękowe, animacje), dokumenty (tekstowy w Word, tabela w Excel, prezentacja w PowerPoint, dokument w formacie PDF).

„Wykonawca wykona przedmiot zamówienia zgodnie z wymogami ustawy z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (Dz.U. 2019r. 848) oraz zgodnie z załącznikiem do ww. ustawy.”

Dodatkowe wymagania, jeśli przedmiot zamówienia jest realizowany z funduszy unijnych.

„Wykonawcę obowiązują [Standardy dostępności dla polityki spójności 2014-2020, Załącznik nr 2 do Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020.](#)”

Najczęstsze błędy przy opisie przedmiotu zamówienia to:

Profesjonalizacja kadr w zamówieniach publicznych

- Określenie wymagań w oparciu o **nieaktualny stan prawny** - np. kwestie dostępności zostały pominięte, wskazana została zgodność z art. 19 Rozporządzenia o KRI, niewłaściwa wersja lub poziom WCAG.
- **Pominięcie wymagań z UDC** - np. forma deklaracji dostępności, **lub UZD** - nagranie w PJM, tekst w ETR.
- **Zbyt ogólne ujęcie wymagań** - np. napisy zamiast napisy rozszerzone do nagrania lub napisy na żywo; wskazanie transkrypcji bez wyjaśnienia, czego ma dotyczyć.
- Określenie wymagań **sprzecznych z WCAG** - np. wskazanie konkretnej technologii z innych powodów niż dostępność, bez analizy skutków tej decyzji dla zapewnienia dostępności.

3.6.2. Zapisy dotyczące potencjału zawodowego wykonawcy

Wykonawca powinien się wykazać odpowiednią wiedzą, umiejętnościami i doświadczeniem. Prawdopodobieństwo skutecznej realizacji przedmiotu zamówienia zgodnie z zasadami dostępności rośnie wraz z poziomem merytorycznego przygotowania i doświadczeniem wykonawcy.

Przykładowy warunek udziału w postępowaniu w zakresie potencjału zawodowego wykonawcy przy zamawianiu stron internetowych:

„Zamawiający wymaga, aby Wykonawca posiadał niezbędną wiedzę, (wykształcenie) i doświadczenie w zakresie standardów sieciowych i wytycznych dotyczących dostępności cyfrowej dla osób niepełnosprawnych, o których mowa w załączniku do ustawy z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (Dz.U. 2019. 848).”

Potencjał zawodowy wykonawcy w zakresie dostępności można ocenić przez wykształcenie, kwalifikacje zawodowe, doświadczenie wykonawcy i osób skierowanych przez wykonawcę do realizacji przedmiotu zamówienia publicznego, o ile nie podlegają one ocenie w ramach kryteriów oceny ofert. Należy bowiem pamiętać, że nie można stawiać identycznych wymagań co do osób skierowanych do realizacji zamówienia jednocześnie w warunkach udziału w postępowaniu i kryteriach oceny ofert.

Wykształcenie i kwalifikacje zawodowe (wiedza i umiejętności) zazwyczaj potwierdza się dyplomami ukończenia studiów lub certyfikatem.

Wykształcenie

W przypadku dostępności cyfrowej sposób potwierdzania wykształcenia może być problematyczny, gdyż nie ma adekwatnego do przedmiotu zamówienia kierunku studiów, specyfika zawodu nie wymaga ukończenia studiów, np. wielu twórców stron internetowych jest samoukami. Podobnie jest w przypadku usług zamawianych do multimediiów, które są umieszczane na stronach

Profesjonalizacja kadr w zamówieniach publicznych

internetowych. Napisy i audiodeskrypcję tworzą m.in. tłumacze audiowizualni, absolwenci lingwistyki stosowanej ale także osoby, które ukończyły kursy akademickie lub szkolenia i pracują w organizacjach pozarządowych i instytucjach kultury. Z tego względu w przypadku wiedzy w zakresie dostępności cyfrowej wymaganie ukończenia konkretnego kierunku studiów wyższych nie jest obowiązkowe.

Także w przypadku tłumaczy języka migowego nie istnieje państwowy egzamin językowy, ale pojawiły się pierwsze kierunki studiów, które wykorzystuje się do opisu kwalifikacji tłumaczy. Są to np. studia podyplomowe polskiego języka migowego ze specjalizacją translatorską lub filologii polskiego języka migowego i kursu translatorskiego lub certyfikatu ukończenia zaawansowanego kursu polskiego języka migowego.

Kwalifikacje zawodowe

Przy określaniu kwalifikacji zawodowych zamawiający może sięgnąć do opisu doświadczenia i umiejętności, jakimi powinni charakteryzować się specjaliści z zakresu dostępności, które zostały wskazane w Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji. Zintegrowany System Kwalifikacji stworzono dla potwierdzenia umiejętności nabytych w praktyce. Do uzyskania nowej kwalifikacji zawodowej niezbędne jest zdanie egzaminu państwowego organizowanego przez instytucję certyfikującą. Takie kwalifikacje powstały także w temacie dostępności. Dopiero w latach 2020-21 Ministerstwo Cyfryzacji zatwierdziło poniższe kwalifikacje i w związku z tym nie istnieją jeszcze analizy dotyczące zastosowania tego rozwiązania w praktyce.

1. WCAG – Webmaster. Wykorzystywanie standardu WCAG przy tworzeniu i dostosowywaniu stron internetowych.
2. Audytor dostępności stron internetowych. Audytowanie dostępności stron internetowych zgodnie ze standardem WCAG.
3. Mobile developer. Wykorzystanie standardu WCAG przy tworzeniu i dostosowywaniu aplikacji mobilnych.
4. WCAG – Audytor dokumentów cyfrowych. Audytowanie dokumentów cyfrowych w oparciu o standard WCAG.
5. WCAG – Specjalista ds. multimediiów. Organizowanie usług dostosowywania multimediiów do standardu WCAG z podstawowymi umiejętnościami ich dostosowania dla osób z indywidualnymi potrzebami.
6. WCAG – Redaktor dokumentów cyfrowych. Wykorzystywanie standardu WCAG w tworzeniu i dostosowywaniu dokumentów cyfrowych.
7. WCAG – Redaktor stron internetowych. Wykorzystywanie standardu WCAG w redagowaniu stron internetowych.
8. Koordynator badań AUX. Projektowanie i prowadzenie badań dostępności informacji elektronicznej z udziałem użytkowników-testerów z indywidualnymi potrzebami.

Profesjonalizacja kadr w zamówieniach publicznych

Aktualnie na rynku jest jedna instytucja certyfikująca¹⁹, która potwierdza kwalifikacje związane z dostępnością. Pierwsze egzaminy ogłoszone zostały w 2021 r.. Wymaganie od oferentów posiadania certyfikatu konkretnych kwalifikacji w zakresie dostępności cyfrowej będzie dobrą praktyką w przyszłości, ale już dziś w wybranych zamówieniach szczegółowy opis umiejętności dla kwalifikacji²⁰ może być cenną wskazówką do stawiania oczekiwań wobec potencjalnych wykonawców.

Portfolio

Najlepszym potwierdzeniem doświadczenia wykonawcy i jego pracowników/osób skierowanych przez wykonawcę do realizacji przedmiotu zamówienia publicznego jest bogate portfolio. Wymagania w stosunku do liczby pozycji w portfolio powinny być adekwatne do stopnia skomplikowania zamówienia. Zbyt niskie wymagania mogą utrudnić wyłonienie profesjonalnego wykonawcy, a zbyt wysokie/za dużo wymagań może być zniechęcające dla potencjalnych wykonawców.

Wymagany wykaz wykonanych usług zawsze powinien być ściśle powiązany z przedmiotem zamówienia np. wykonanie XX stron internetowych/ aplikacji mobilnych/ audytów zgodności z WCAG/ audiodeskrypcji/ napisów dla niesłyszących/ tłumaczeń na język migowy/ transmisji online z usługami dostępności. Wymagania powinny dotyczyć konkretnej liczby usług wykonanych w określonym czasie. Ze względu na szybko zmieniające się technologie wskazanie cezur czasowej ma szczególne znaczenie w tematyce dostępności produktów i usług cyfrowych. Jako dowodów potwierdzających należyte wykonanie usług należy wymagać referencji lub innego dokumentu, na przykład protokołu zdawczo odbiorczego.

Przykładowe zapisy w zakresie sposobu weryfikacji warunku udziału w postępowaniu w zakresie potencjału zawodowego odnoszącego się do dostępności, przy zamawianiu stron internetowych:

„Zamawiający uzna warunek za spełniony, jeżeli Wykonawca wykaże, że:

- dysponuje lub będzie dysponował co najmniej XX osobami, które będą brały udział w realizacji zamówienia, z których każda w okresie ostatnich XX lat przed upływem terminu składania ofert brała udział w tworzeniu stron internetowych zgodnych ze standardem WCAG;

¹⁹ Fundacja Widzialni ma status instytucji certyfikującej dla 3 kwalifikacji zawodowych związanych z dostępnością cyfrową oraz kwalifikacji: Wdrażanie dostępności w organizacji. Aktualny status: https://kwalifikacje.gov.pl/p?id_pod=25497 [dostęp: 28.07.2021]

²⁰ Opis kwalifikacji znaleźć można w publikacji pt. Doświadczenie i umiejętności specjalistów dostępności cyfrowej, Fundacja Widzialni, 2021 <https://www.widzialni.org/container/kompetencje-specjalisty-dostepnosci-cyfrowej.pdf> [dostęp: 28.07.2021]

Profesjonalizacja kadr w zamówieniach publicznych

- posiada doświadczenie w zakresie należytego wykonania w okresie ostatnich XX lat przed upływem terminu składania ofert, a jeżeli okres prowadzenia działalności jest krótszy w tym okresie minimum XX usług (o wartości minimum XX złotych każda), których przedmiot obejmował przygotowanie stron internetowych zgodnych ze standardem WCAG.”

Próbki

W przypadku produktów dostępnościowych np. audiodeskrypcja lub napisy dla niesłyszących dowodem potwierdzającym doświadczenie i jakość mogą być próbki produktów. Próbka może mieć zastosowanie także w przypadku usług realizowanych na żywo np. transmisji online z napisami na żywo. Próbka zawsze musi być adekwatna do przedmiotu zamówienia. Aby możliwe było porównanie próbek należy określić wymagania, które musi spełnić np.

- czas trwania – np. 10 minut,
- format – nagranie wideo w mp4 dla AD lub zapis transmisji online z otwartymi napisami na żywo, plik wideo i plik .str z napisami dla niesłyszących post factum,
- wyraźne rozróżnienie, czy próbka dotyczy usługi na żywo czy produktu post factum,
- sposób dostarczenia – np. płyta cd, pliki do pobrania.

Ocena próbek może wymagać powołania eksperta – biegłego, który będzie w stanie ocenić próbki.

3.6.3 Zapisy do umowy w sprawie zamówienia publicznego

Bezpłatne usunięcie błędów

Stosowanym w praktyce zabezpieczeniem jest wymóg usunięcia błędów związanych z dostępnością cyfrową w określonym terminie.

Przykładowa klauzula:

„W przypadku stwierdzenia niezgodności przedmiotu zamówienia z wymaganiami wskazanymi w opisie przedmiotu zamówienia Wykonawca usunie wskazane przez Zamawiającego niezgodności na swój koszt, w terminie XX dni od zawiadomienia.”²¹

Kara pieniężna za brak dostępności

Niektórzy zamawiający w przypadku zamawiania stron internetowych i aplikacji mobilnych stosują dodatkowe oświadczenia na wypadek nałożenia kary za brak dostępności. Przeniesienie odpowiedzialności finansowej na wykonawcę powinno go dodatkowo motywować do rzetelnego wykonania pracy.

²¹ Należy pamiętać o przewidzeniu sankcji za nieusunięcie niezgodności we wskazanym terminie.

Profesjonalizacja kadr w zamówieniach publicznych

Przykładowa klauzula²²:

„W przypadku nałożenia na Zamawiającego kary na podstawie art. 19 pkt 5 ustawy z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (Dz.U. 2019. 848) z przyczyn leżących po stronie Wykonawcy, Wykonawca zobowiązuje się do zwrócenia Zamawiającemu równowartości kary i wszystkich innych kosztów z tym związanych, do poniesienia których zobowiązany będzie Zamawiający, bez względu na moment nałożenia kary na Zamawiającego i jej uiszczenie przez Zamawiającego.”

Klauzule w zakresie kar umownych

Standardowym zabezpieczeniem są klauzule dotyczące kar umownych. Przy konstruowaniu takich klauzul należy wziąć pod uwagę stan faktyczny danej sprawy oraz uwzględnić obowiązujące przepisy ustawy Pzp dotyczące kar umownych.

²² [Klauzula Urzędu m.st. Warszawy ze Standardu dostępności cyfrowej Urzędu m.st. Warszawy](#)

4. Bibliografia

1. Audiodeskrypcja – zasady tworzenia, Izabela Künstler, Urszula Butkiewicz, Robert Więckowski, Fundacja Kultury bez Barrier, 1 września 2012 <https://kulturabezbarier.org/wp-content/uploads/2019/12/Audiodeskrypcja-zasady-tworzenia.pdf>
2. Co z audiodeskrypcją? Wyjaśnienia dotyczące dostępności cyfrowej multimediiów <https://www.gov.pl/web/dostepnosc-cyfrowa/co-z-audiodeskrypcja-wyjasnienia-dotyczace-dostepnosc-cyfrowej-multimediiow>
3. Jak realizować napisy na żywo podczas wydarzeń. Wytyczne w zakresie organizacji wydarzeń z napisami na żywo. Szczygielska, M., Dutka, Ł., Szarkowska, A., Romero-Fresco, P., Pöchhacker, F., Tampir, M., Figiel, W., Moores, Z., Robert, I., Schrijver, I., Haverhals, V., Projekt ILSA 2020, <http://ka2-ilsa.webs.uvigo.es/guidelines> Opracowanie wersji w języku polskim: Łukasz Dutka, Konsultacja merytoryczna wersji polskiej: Monika Szczygielska, dr Wojciech Figiel, dr hab. Agnieszka Szarkowska, <http://www.dostepni.eu/content/artykuly/files/Jak%20realizowa%C4%87%20napisy%20na%20%C5%BCywo%20podczas%20wydarze%C5%84.pdf>
4. Napisy dla osób niesłyszących i słabosłyszących – zasady tworzenia, Izabela Künstler, Urszula Butkiewicz, Fundacja Kultury bez Barrier, 2012, aktualizacja 2019 https://kulturabezbarier.org/wp-content/uploads/2019/12/Napisy-dla-nieslyszacych_zasady-tworzenia_2019.pdf
5. Norma europejska EN 301 549 V1.1.2 (2015–04) https://www.etsi.org/deliver/etsi_en/301500_301599/301549/01.01.02_60/en_301549v010102p.pdf
6. Standard dostępności cyfrowej Urzędu m.st. Warszawy, Monika Szczygielska, Przemysław Marcinkowski, Marcin Luboń, Urząd m.st. Warszawy, 2020 <https://wsparcie.um.warszawa.pl/dostepnosc-cyfrowa>
7. Stanowisko Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z dnia 7 lipca 2015 r. w sprawie sposobu realizacji i jakości audiodeskrypcji w utworach audiowizualnych http://www.archiwum.krrit.gov.pl/Data/Files/_public/Portals/0/stanowiska/2015/stanowisko-krrit-w-sprawie-sposobu-realizacji-i-jakosci-audiodeskrypcji-w-utworach-audiowizualnych.pdf
8. Stanowisko Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie jakości i sposobu realizacji tłumaczenia na język migowy w utworach audiowizualnych <https://www.gov.pl/attachment/63298d60-53a9-4153-a8c0-0206a99aebd2>

Profesjonalizacja kadr w zamówieniach publicznych

9. Stanowisko Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z dnia 26 stycznia 2016 r. w sprawie jakości i sposobu realizacji napisów dla niesłyszących w utworach audiowizualnych
http://www.archiwum.krrit.gov.pl/Data/Files/_public/Portals/0/konsultacje/2016/skan_stanowisko-krrit-z-26.01.2016.pdf
10. Ustawa z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (Dz.U.2019.848)
11. Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz.U.2020.1062)
12. Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się (Dz.U. 2017.1824)
13. Warunki techniczne publikacji oraz struktura dokumentu elektronicznego Deklaracji Dostępności, Ministerstwo Cyfryzacji, 2019 <https://mc.bip.gov.pl/objasnienia-prawne/warunki-techniczne-publicacji-oraz-struktura-dokumentu-elektronicznego-deklaracji-dostepnosi.html>
14. Web Content Accessibility Guidelines 2.1. Autoryzowane tłumaczenie na język polski <https://www.w3.org/Translations/WCAG21-pl-20210413>
15. Wytyczne na czas kryzysu w sprawie sposobu realizacji i jakości tłumaczeń na język migowy w utworach audiowizualnych, Monika Szczygielska, dr Aleksandra Kalata Zawłocka, Instytut Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa, marzec 2020
<https://avt.ils.uw.edu.pl/files/2020/03/Dost%C4%99pno%C5%9B%C4%87-pjm-wytyczne-na-czas-kryzysu.pdf>
16. Wytyczne zapewniania dostępności informacyjno-komunikacyjnej dla Urzędu m.st. Warszawy, Monika Szczygielska, Anna Żórawska, Urząd m.st. Warszawy, 2021
<https://wsparcie.um.warszawa.pl/dostepnosc-informacyjno-komunikacyjna>
17. Wytyczne w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020. Załącznik nr 2. Standardy dostępności dla polityki spójności 2014-2020 <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/dokumenty/wytyczne-w-zakresie-realizacji-zasady-rownosci-szans-i-niedyskryminacji-oraz-zasady-rownosci-szans>